

hed længere end 5 Aar. Thi man er ikke i Stand til nu i dette Øjeblik at overse den Udvikling, der kan fremkomme.

Jeg vender mig derefter til Tillægslaanene, som omtales i § 12. Det forekommer mig, at den Form, der her er foreslaaet, er ganske utilfredsstillende. Det, der først falder i Øjnene, er, at Laantagerne efter Loven af 1899, som kun have faaet 3,600 Kr. at laane, kun kunne faa Laanet forhøjet til 4,500 Kr., medens de, der have faaet Laan efter Loven af 1904, kunne faa Laanet forhøjet til 5,400 Kr. Det forekommer mig ikke, at de Udtalelser, den højtærede Landbrugsminister fremsatte om dette Spørgsmaal, var fyldestgørende for, at der skal gøres denne Forskel. Efter mit Skøn maa det afgørende være den paagældende Ejendoms Laaneværdi. Der er ingen Tvivl om, at det, særlig paa Fyn, men maaske ogsaa i andre Egne, hvor Jorden allerede er i højere Pris, har knebet ganske overordentligt at faa blot nogenlunde tilfredsstillende Husmandsbrug oprettede, og det vil derfor, efter mit Skøn, være at gøre betydelig Uret mod de Mennesker, hvis Brug ere oprettede efter Loven af 1899, hvis man vil afskære dem fra at faa deres Laan forhøjet til $\frac{9}{10}$ af den samlede Laaneværdi, saaledes som den bliver, efter at Udvidelsen er foretagen. Det vilde være en Uret overfor dem, ganske særlig under Hensyn til, at man samtidig foreslaar strengere Afdragsvilkaar for disse Folk. Jeg vil i den Forbindelse gerne stille det Spørgsmaal: Kunne overhovedet de Laantagere, hvis Ejendommers Laaneværdi er 6,000 Kr. eller derover — jeg er overbevist om, at der er ganske overordentlig mange saadanne, ikke blot i Odense og Svendborg Amter, men i adskillige andre Egne af Landet —, overhovedet komme ind under Bestemmelsen om Tillægslaan og altsaa nyde denne Begunstigelse?

Jeg er derfor glad over, at den højtærede Landbrugsminister i Dag tilføjede, at der kunde forhandles om Formen for Tillægslaanet. Men det forekommer mig, at den mest rationelle Form vilde være den, at man efter en Udvidelse, som virkelig passer ind i denne Lovs Ramme, lader Kommissionen foretage en Ansættelse af Laaneværdien af Ejendommen og saa lader den være afgørende, saaledes at man siger: Nu faar den vedkommende Laanet forhøjet, saaledes at Tillægslaanet bliver $\frac{9}{10}$ af Ejendommens nuværende Laaneværdi. Gør man det, vil man ogsaa i nogen Grad opnaa, at der bliver taget

Hensyn til det, som Ministeren nævnede, nemlig at der muligvis er bygget noget billigere paa Grund af Materialernes lavere Pris, og at Jorden ogsaa paa det Tidspunkt, da Bruget oprettedes, var noget billigere. Det er jo givet, at de ældre Bygninger, som findes paa et saadant Husmandsbrug, og selve den Jordpris, som det stod i paa det givne Tidspunkt, ville have Betydning med Hensyn til Ansættelsen af Laaneværdien. Som Følge deraf maa man komme til at tage det Hensyn. Og hvis man lagde det Princip til Grund, vilde man opnaa at stille de Folk, som have opnaaet Laan efter den ene eller den anden af disse ligestillede Love, under lige Vilkaar. Det er muligt, at man derigennem vilde naa til et noget større Tillægslaan end det, der er paatænkt af Ministeriet, men jeg ser ikke, der kan være noget til Hinder derfor. Jeg er heller ikke Spor i Tvivl om, at naar man skal gaa til en saadan Udvidelse, er det nødvendigt at gaa noget højere med Tillægslaanet, thi det, som den højtærede Landbrugsminister før udtalte, at denne Forøgelse vilde være tilstrækkeligt til Anskaffelse af 2 Tdr. Land og en Ko, passer i hvert Fald ikke paa fynske Forhold. Paa Fyn vil det ikke være tilstrækkeligt til Anskaffelse af mere end 1 Td. Land og en Ko, og det er dog tvivlsomt, om det er tilstrækkeligt, naar man overhovedet erkender, at Husmandsbrugene hidtil have været for smaa. Efter min Mening bør Brugene kunne blive tilstrækkelig store til at opfylde det Formaal, som jeg anser for Hovedformaalet: at Brugene kunne leve i det væsentlige af deres eget Brug.

§ 15 bestemmer, at ingen kan nyde godt af Lovens Begunstigelse mere end een Gang. I al Almindelighed finder jeg denne Bestemmelse rigtig, men det er dog et Spørgsmaal, om man ikke under Hensyn til Bestemmelsen om Tillægslaanet bør tillade en begrænset Afvigelse fra denne Regel, thi der vil sikkert adskillige Steder findes Statshusmænd i ikke ganske ringe Tal, som meget gerne ville udvide deres Bedrift, men ikke kunne faa Jord at købe paa det paagældende Sted. Det forekommer mig, at det overfor saadanne Folk vilde være en Billighed, om man tillod disse Folk at sælge deres Ejendom til en Mand, der i øvrigt opfylder Betingelserne, og saa søge Statslaan til Erhvervelse af et noget større Brug. Men denne Afvigelse maa selvfølgelig kun kunne foretages een Gang. Jeg mener, at man ellers vil forurette de Mennesker, som under de tidli-